

STATISTISKE OPLYSNINGER

OM

SELVMORD I NORGE

1826—1880.

VED

BOYE STRØM.

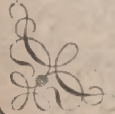
(Særskilt Aftryk af „Meddelelser fra det statistiske Centralbureau“, 1ste Bind.)

KRISTIANIA.

A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI.

1883.

STATISTISKE OPLYSNINGER .

OM

SELVMORD I NORGE

1826—1880.

VED

BOYE STRØM.

(Særskilt Aftryk af „Meddelelser fra det statistiske Centralbureau“, 1ste Bind.)

KRISTIANIA.

A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI.

1883.

Afdøde Eilert Sundt, der, som bekjendt, viede en lang Række af sine bedste Aar til at samle og bearbejde Oplysninger om vort Folk og dets Samfundsforhold, var, saavidt vides, den første hos os, der fra et statistisk Synspunkt behandlede det Emne, som foranstaaende Overskrift angiver. I det lille Skrift „Om Dødeligheden i Norge“, der udkom i 1855 som Tillægshæfte til „Folkevennen“, og som indeholder saamange smukke Bidrag til Kundskab om Folkets Kaar, har han ogsaa ofret nogle Blade paa det, han selv betegner som „Selvmordets Gaade“, og her fremstiller han da paa sin eiendommelige, fængslende Maade Resultaterne af de Opgaver, som dengang stod til hans Raadighed og som omfattede de 25 Aar fra 1827 til og med 1850. Men det officielle statistiske Tabelværk, der tjente Sundt som Kilde, var i dette Punkt temmelig sparsomt paa Oplysninger, og skjønt han saameget omhyggeligere benyttede, hvad der fandtes, var det dog flere Sider af Gjenstanden, som han maatte lade ganske uberørte. Siden hin Bog udkom, er nu atter henved en Menneskealder forløbet, og Aar efter Aar har de statistiske Tabeller føiet nye Tal til den Række, hvorpaa Sundt byggede sine Betragtninger. Men det er ikke nok med dette, at man saaledes nu er istand til at følge Bevægelsen i disse Forhold gennem en mere end dobbelt saa lang Aarrække som den, Sundt havde Anledning til at undersøge; hvad der vel er endnu vigtigere, det er, at Opgaverne fra den senere Tid netop indeholder de fleste af de Oplysninger, som før manglede, men som ikke kan undværes, naar man vil søge at komme til Klarhed med Hensyn til denne besynderlig dunkle Side af det menneskelige Liv.

Dels af disse Grunde, dels ogsaa formedelst den Opmærksomhed, som Selvmordenes hurtigt voksende Antal i de senere Aar har vakt saagodtsom i hele den civiliserede Verden, turde det maaske ikke være uden Interesse atter at optage dette Emne til Behandling, og jeg skal derfor i det Følgende søge at give en kort Oversigt over Resultaterne af vort Lands Selvmordsstatistik for Aarene 1826—1880. Jeg maa imidlertid idetstoretaget indskrænke mig til at fremlægge de nøgne Fakta, uden nærmere at indlade mig paa nogen Forklaring af Fænomenernes Aarsager eller indre

Sammenhæng med andre sociale Foreteelser; en saadan skulde, om den forresten overhovedet altid var mulig, have krævet et betydeligt større Arbejde end det, jeg har kunnet ofre paa nærværende lille Afhandling.

Jeg begynder denne Undersøgelse med at betragte Antallet af Selvmord overhovedet og sammenstiller til den Ende de foreliggende Opgaver i nedenstaaende Tabel, der for hvert Femaar i Tidsrummet fra 1826 til 1880 angiver saavel det samlede Antal Selvmord som det aarlige Gjennemsnit:

Tabel 1.

Aar.	Samlet Antal Selvmord.	Aarligt Gjennemsnit.
1826—30	439	88
1831—35	565	113
1836—40	659	132
1841—45	688	138
1846—50	748	150
1851—55	769	154
1856—60	725	145
1861—65	703	141
1866—70	661	132
1871—75	669	134
1876—80	670	134

Ved at summere den første af disse Rækker vil man finde, at i Løbet af den 55aarige Periode, hvorom der her handles, er det i vort lille Land ikke mindre end 7,296 Personer, der har berøvet sig selv Livet. Og dog maa det vel ansees som sikkert, at Antallet i Virkeligheden har været større, maaske adskilligt større. Dels er det jo nemlig ikke faa Selvmord, som aldrig kommer til noget Menneskes Kundskab, dels er Selvmorderens Slægtninge og Paarørende saa tilbøielige til, naar det kan ske, at skjule den virkelige Dødsaaarsag, og Følgen heraf er da den, at mange Selvmord i de statistiske Tabeller bliver medregnede blandt naturlige Dødsfald eller blandt ulykkelige Hændelser, uden at dette paa langt nær opveies af de Tilfælde, der opføres som Selvmord uden at være det. Vi er nu imidlertid nødte til at bruge Opgaverne saaledes, som de er, og stoler paa, at idetmindste Forholdet mellem de opgivne og de virkelige Tal har holdt sig nogenlunde uforandret gennem Tiderne. Isaaafald vil for mit Øiemed Materialet i alt Væsentligt vær ligesaa brugbart, som om Tallene var ganske exakte.

Naar man nu betragter ovenstaaende Talrække, fremstiller sig først

det Spørgsmaal, om Antallet af Selvmord i vort Land i disse 55 Aar har været i Aftagende eller i Tiltagende. Herpaa giver imidlertid hine Tal intet Svar; thi ved et saadant Spørgsmaal mener man selvfølgelig, om Antallet er aftaget eller tiltaget i Forhold til Folkemængden, og til denne er der i Tabel 1 intet Hensyn taget. Til Oplysning herom hidsætter jeg derfor følgende Tabel, der for hvert af de samme Femaar viser baade Rigets Middelfolkemængde og det gjennemsnitlige Antal Selvmord aarlig for hver Million af Befolkningen:

Tabel 2.

Aar.	Middel- folkemængde.	Antal Selvmord pr. 1 000 000 Indb.
1826—30	1 090 000	81
1831—35	1 158 900	97
1836—40	1 228 200	108
1841—45	1 295 000	106
1846—50	1 368 800	109
1851—55	1 449 600	106
1856—60	1 546 100	94
1861—65	1 649 100	85
1866—70	1 729 600	76
1871—75	1 785 400	75
1876—80	1 870 000	72

Man ser heraf, at det relative Antal Selvmord (Selvmordsintensiteten, Selvmordsfrekvensen) i Periodens første Halvdel var i Tiltagende, i Begyndelsen meget hurtigt, senere langsommere, indtil det naaede sit Højdepunkt i Aarene mellem 1846 og 1850; fra nu af slaar Bevægelsen om, og gennem hele det følgende Tidsrum er Antallet jævnt og stadigt gaaet nedover, saa at det i Gjennemsnit for alle de sidste 15 Aar endog har været mindre end for 50 Aar tilbage. Denne Udvikling skrider frem med en saa paa-faldende Regelmæssighed, at man uvilkaarlig maa spørge sig selv, om der da virkelig i den moralske Verden gives ligesaa ufravigelige Love som de, der behersker den fysiske Natur. Maanedernes vekslede Middeltemperaturer kan ikke stige og falde efter en mere symmetrisk Skala end hin Talrække. Hvad det imidlertid her navnlig er af Interesse at henlede Opmærksomheden paa, er det karakteristiske Omslag, der fandt Sted i Aarene omkring 1850, et Fænomen, som er saameget mere overraskende, fordi det danner en Undtagelse fra den almindelige Regel, at Selvmordenes Antal i den sidste Menneskealder er tiltaget med stærke Skridt.

At Udviklingen i vort Land har taget denne lykkelige Vending, maa aabenbart have en bestemt paaviselig Aarsag, og jeg for mit Vedkommende er ikke i Tvivl om, at denne navnlig maa søges dels i Brændevinsdrikkens Aftagen, dels i den oversøiske Udvandring.

At overdreven Brændevinsnydelse medfører Armod og Elendighed i mere end en Henseende, ved Enhver, og at Fattigdom og Næringsсорger, navnlig de selvforskyldte, er et af de hyppigste Motiver til Selvmord, derpaa har Statistiken leveret fuldgode Beviser. Men nu forholder det sig saa, at netop i det Tidsrum, da Selvmordsfrekvensen hos os stod paa sit Høieste, altsaa i Tredive- og Firtiaarene, just da havde Brændevinsdrikken i vort Land taget en saadan Overhaand, at det paakaldte alle gode Borgeres høieste Opmærksomhed, og Midlerne til at bekjæmpe Ondet var bleven et af de store Spørgsmaal saavel i den offentlige Diskussion som i den lovgivende Forsamling. Hvilke radikale Midler man dengang ansaa nødvendige, fremgaar bedst af det paa Stortinget i 1842 vedtagne Lovforslag, hvorefter saavel Brændevinsbrænden som Indførsel af Brændevin skulde være aldeles forbudt. Saavidt kom det nu ikke, eftersom Loven ikke blev sanktioneret, men til Gjengjæld udgik der i den følgende Tid flere Bestemmelser, der dels virkede til at indskrænke Produktionen af Brændevin, dels vanskeliggjorde Adgangen til at faa det kjøbt, ligesom der ved Siden heraf stiftedes Afholdsselskaber, der søgte at paavirke den offentlige Opinion. Følgerne af disse forenede Bestræbelser viste sig da ogsaa temmelig snart. Forbruget af Brændevin, der i Midten af Trediveaarene beregnedes til omtrent 16 Liter aarlig for hvert Individ af Landets samlede Befolkning, antoges allerede i 1843 at være gaaet ned til 10 Liter og sank senere stadigt, indtil det i Femaaret 1861—65 i Gjennemsnit alene androg til 4.4 Liter aarlig pr. Individ. Fra nu af indtraadte atter en Stigning, der varede indtil Aarene 1875—76, da Forbruget beregnedes til ca. 6 $\frac{1}{2}$ Liter, hvorefter det igjen sank, saa at det i de sidste Par Aar neppe har udgjort over 3 $\frac{1}{2}$ Liter.

Netop den samme Nedgang, som her er paavist for Brændevinsforbruget, viser foranstaende Tabel 2 med Hensyn til det relative Antal af Selvmord. Et Par Eiendommeligheder fortjener dog her nærmere at omtales. For det første ser man, at Vendepunktet for Selvmordsfrekvensen indtraadte senere end for Brændevinsforbruget, idet Antallet af Selvmord naaede sit Maximum adskillige Aar, efterat Brændevinsdrikken havde kulmineret. Dette foranlediger imidlertid kun den Bemærkning, at Virkningen ganske naturligen først kan komme efter Aarsagen. Dernæst vil det bemærkes — og dette synes ved første Øiekast mere uforstaaeligt — at Selvmordsfrekvensen ikke fulgte den opadgaaende Bevægelse, der for Brændevinsforbrugets Vedkommende indtraf i Slutningen af Sextiaarene og den første Halvdel af Syttiaarene. Men ogsaa denne Uregelmæssighed lader sig meget vel forklare. Tingen er nemlig, at den forøgede Brændevinsdrik i disse Aar aabenbart var en Følge af den stærke Stigning i Arbeidspriserne, som da fandt Sted og som satte Arbeidsklassen istand til i alle Retninger at øge sit Forbrug. At de høiere Indtægter for en stor Del gik med til Brændevin og andre berusende Drikke, maa vistnok beklages, men saalænge Arbeideren hertil idetstoret taget alene anvendte sit Overskud, kunde alligevel ikke Følgerne blive saa sørgelige, som om han i videre Ud-

strækning havde tilfredsstillet sin Lyst paa det almindelige Velværes Bekostning.

Forresten har i Virkeligheden, naar Alt kommer til Alt, det stærke Brændevinsforbrug i 1871—75 efterladt et tydeligt Spor i Tabellen over Selvmord. Vistnok bragte det ikke Antallet af disse til igjen at stige, men at det har forsinket Nedgangen, ser man let ved at sammenholde Tallene i Tabel 2 for de fire sidste Femaar.

Skjønt det ligger noget udenfor Sagen, kan jeg ikke undlade at omtale et med disse Forhold ganske analogt Fænomen, som man gjenfinder paa Kriminalstatistikens Omraade. Det tør være bekjendt, at man i flere Lande gennem Statistiken har paavist, at Antallet af Forbrydelser staar i nær Sammenhæng med Priserne paa de vigtigste Livsfornødenheder, navnlig Kornpriserne, saaledes at det voxer, naar disse stige, og omvendt. Dette Forhold, der selvfølgelig hidrører derfra, at det overveiende Antal Lovovertrædelser bestaar af Tyverier og dermed beslægtede Eiendomsindgreb, og at Fristelsen til at forøve saadanne er des stærkere, jo vanskeligere Adgangen er til lovligt Erhverv, fremtræder ogsaa meget tydeligt i vort eget Lands Statistik. Gennem hele det Tidsrum, for hvilket man har nogenlunde ensartede Kriminaltabeller, det vil sige fra Begyndelsen af Firtiaarene og indtil Nutiden, vil man finde en slaaende Overensstemmelse i den Maade, hvorpaa det aarlige Antal af Justitsforbrydelser stiger og falder med Gjennemsnitsprisen paa Byg. Kun to kortere Perioder — og det er netop dette, som jeg her særlig vil henlede Opmærksomheden paa — danner en Undtagelse herfra, nemlig Aarene 1853—57 og 1872—75. I disse Aar var der nemlig usædvanligt høie Kornpriser, men alligevel faa Forbrydelser. Denne Uregelmæssighed lader sig nu forklare ganske paa samme Maade som Forholdet mellem Brændevinsforbrug og Selvmord i Begyndelsen af Syttiaarene. Kornets Dyrhed i hine Aar stod nemlig i Forbindelse med Pengenes sunkne Værdi og opveiedes fuldkommen ved de høiere Arbejds lønninger, der tillod selv de laveste Klasser af den proletariske Befolkning paa ærlig Maade at tilfredsstille sine Behov.

Men ved Siden af Brændevinsdrikkens Aftagen kan det, som foran antydtes, vanskelig betvivles, at ogsaa Udvandringen i dette Forhold har været en medvirkende Aarsag, ligesaavist som det neppe er nogen Tilfældighed, at det Land i Europa, som har den største Udvandring, nemlig Irland, ogsaa af alle opviser det mindste Antal Selvmord. Der er overhovedet mellem disse to Fænomener en aabenbar indre Sammenhæng, forsaavidt nemlig begge er Udslag af en Disharmoni mellem de Krav, som den Enkelte stiller til Samfundet, og de ydre Forhold, hvori han i Virkeligheden nødes til at bevæge sig. Er denne Disharmoni ikke stærkere, end at den kan haabes udjævnet under nye Livsvilkkaar, saa leder den til Udvandring, men er enten Adgangen hertil stængt, eller er Kløften saa dyb, at den sondrer Individet ikke blot fra det enkelte Samfund, men fra den hele Menneskehed, da fremkalder den Selvmord. Nu er det Tilfældet, at i hine Aar, da Antallet af Selvmord var paa det høieste, netop da har sandsynlig-

vis en saadan Disharmoni været temmelig udbredt i vort Samfund. „Den forandrede politiske Forfatning — siger Eilert Sundt i sin før omtalte Bog — havde i høi Grad fremkaldt en saadan Forandring i den sociale Tilstand, der i Korthed kunde betegnes som en større Bevægelighed i Folket, en Bevægelighed, som havde bragt Flere og Flere til at forlade sit tidligere Hjem og opgive sin tidligere Livsstilling for at søge sig en ny og bedre Plads i Landet og i Samfundet. Denne Bevægelighed, denne forhøiede Iver havde paa den ene Side befordret Nationens Fremgang i Velvære og Kultur, men vel ogsaa paa den anden Side udsat Mange for store Fristelser, beredt dem bitre Skuffelser og styrtet dem i borgerlig og moralsk Ulykke.“ Saalænge nu Udvandringen var, om just ikke stængt, saa dog lidet paaagtet, lidet gaaet op for Folkets Bevidsthed idetstoretaget, maatte disse Forhold fremkalde mange Selvmord. Men saasnart Veien over Atlanterhavet blev mere almindelig kjendt, og Udvandringsstrømmen begyndte at skyde stærkere Fart — og det var netop i Begyndelsen af Halvtredserne — blev den ligesom en Ventil, hvorigjennem Samfundets utilfredse Elementer fandt Udgang, og fra samme Tid daterer sig et Vendepunkt med Hensyn til Hyppigheden af Selvmord.

Sammenligning med andre Lande. Af foranstaaende Tabel 2 fremgaar, at det aarlige Antal Selvmord i vort Land i de sidste 15 Aar gjennemsnitlig har været 74 pr. 1,000,000 Indb. Til Sammenligning hermed hid sættes, væsentlig efter Bodio (Movimento dello stato civile), følgende Tabel, der for et større Antal Lande viser det tilsvarende Forholdstal, saavidt muligt i samme Tidsrum:

Tabel 3.	Aarligt Antal Selvmord pr. 1 000 000 Indb.	Aarligt Antal Selvmord pr. 1 000 000 Indb.	
Sachsen (1865—78)	301	Østerrige (1865—78)	88
Thüringske Stater (1868—78)	270	Sverige (1865—78)	85
Danmark (1866—78)	262	Norge (1866—80)	74
Schweiz (1876—78)	214	Belgien (1870—78)	74
Württemberg (1873—76)	168	England og Wales (1865—78)	67
Baden (1866—78)	158	Skotland (1865—75)	37
Frankrige (1866—78)	145	Italien (1865—78)	33
Preussen (1865—77)	142	Finland (1869—77)	31
Bayern (1868—77)	94	Irland (1865—78)	17

Den overordentlig store Forskjel, som her viser sig mellem de forskjellige Lande, hidrører imidlertid ganske vist for en Del fra den Omstændighed, at Opgaverne ikke er fuldkommen ensartede, og der kan neppe være Tvivl om, at flere Landes Selvmordsziffer vilde se noget anderledes ud, dersom man overalt befulgte de samme Regler med Hensyn til Materialets Tilveiebringelse. Trods denne Usikkerhed tør man vel dog af foranstaaende Tal drage den Slutning, at vort Land i heromhandlede Henseende indtager en ganske gunstig Stilling.

Det samme gjælder idetheletaget samtlige nordeuropæiske Lande, og naar Morselli i sin Bog om Selvmord¹⁾ omtaler det som vel bekendt, „dass die nördlichen Länder zu den an Selbstmorden reichsten gehören“, saa kan dette egentlig ikke siges at være et korrekt Udtryk for Forholdene i vore Dage. Tvertimod er det netop disse, som (ved Siden af Italien) nutildags er heldigst stillede, medens hele Mellemeuropa, og navnlig flere af de tyske Stater, opviser en i Sandhed grufuld Selvmordsintensitet; til Rækken af disse slutter sig ogsaa Danmark, der allerede fra gammel Tid er bleven betegnet som Selvmordets „klassiske Land“.

Forskjellige Landsdele. Efterat der hidindtil er talt om Selvmordenes Antal og de temporære Bevægelser i samme, forsaavidt angaar det hele Land, betragtet underet, skal jeg nu vise, hvorledes Forholdet har stillet sig i de enkelte Landsdele.

I de forskjellige Stifter var saaledes Antallet af Selvmord følgende:

Tabel 4.

	Kristiania. Hamar.		Kristianssand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.
1826—30	244		65	22	93	15
1831—40	676		163	119	200	66
1841—50	788		145	152	224	127
1851—60	765		193	151	257	128
1861—70	420	255	209	165	199	116
1871—80	417	196	216	170	201	139

Paa samme Maade som for Riget findes det aarlige Middeltal for hver Million Mennesker at være:

Tabel 5.

	Kristiania. Hamar.		Kristianssand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.
1826—36	115		60	23	111	34
1831—40	144		68	57	109	68
1841—50	152		54	68	109	115
1851—60	129		65	62	113	97
1861—70	94	104	64	62	78	75
1871—80	85	83	62	59	74	77

Selv om man nu antager, at de paafaldende smaa Tal for Bergens og Tromsø Stifter i Femaaret 1826—30 delvis hidrører fra mindre fuldstændige Tællinger, vil det dog strax sees, at den for det hele Rige paaviste Bevægelse, nemlig Tiltagen i Periodens første Halvdel og Aftagen i den anden, ogsaa meget tydeligt, omend med et Par Afvigelser, fremtræder i samtlige Stifter. Overgangene er dog brattere og Regelmæssigheden idetheletaget mindre. Man vil derhos finde, at den relative Hyppighed af Selvmord har været størst i Kristiania og Hamars Stifter, noget mindre i Trond-

¹⁾ Der Selvmord. Leipzig 1881.

hjem og Tromsø og mærkeligt mindre i Kristianssands og Bergens Stifter, og da dette Forhold har holdt sig konstant gennem det hele Tidsrum, kan det ikke have været begrundet i tilfældige, forbigaaende Omstændigheder, men maa have sin Aarsag i stadigt virkende Eiendommeligheder, enten i Naturen eller i Folkelivet. Særdeles mærkeligt er det endvidere, at, uagtet Ordenen mellem Stifterne er den samme nu som tidligere, saa er dog den indbyrdes Forskjel dem imellem betydeligt mindre i vore Dage end for en Menneskealder siden. I Tiaaret 1841—50 var saaledes det høieste Tal 152 (Kristiania og Hamar) og det mindste 54 (Kristianssand) pr. 1,000,000 Indb., i Tiaaret 1871—80 betegnedes Yderpunkterne ved 85 (Kristiania) og 59 (Bergen). Det er saaledes aabenbart, at hine eiendommelige Aarsager er paa god Vei til at udviskes, og deraf tør man vel igjen slutte, at disse ikke er at søge i de forskjellige Egenes ydre, naturlige Forhold, men i selve Befolkningens Begreber, Sæder og indre Tilstande; thi alene paa disse kan den stadigt voxende Samfærdsel tænkes at øve en saadan udjævnende Indflydelse.

By og Land. Undersøger man Forholdet særskilt for Land og By, vil man hos os gjenfinde den samme Lov, der overalt i Verden gjør sig gjældende, nemlig at Antallet af Selvmord er forholdsvis større blandt Byernes tæt sammenhobede (agglomererede) end blandt Landsbygdernes mere spredt boende Befolkning. Man har for vort Land Opgaver herom fra og med Aaret 1856. Ifølge disse var Antallet af Selvmord:

Tabel 6.

Aar.	Landdistrik- terne.	Byerne.	Riget.
1856—60	565	160	725
1861—65	570	133	703
1866—70	526	135	661
1871—75	501	168	669
1876—80	512	158	670

Heraf beregnes, at det aarlige Gjennemsnittantal pr. 1,000,000 Individer var:

Tabel 7.

Aar.	Landdistrik- terne.	Byerne.	Riget.
1856—60	85	149	94
1861—65	81	110	85
1866—70	73	96	76
1871—75	68	108	75
1876—80	68	86	72
Gjennemsnit	75	110	80

I Gjennemsnit for de 25 Aar fra 1856 til 1880 var altsaa Forholdet dette, at der for hver Million af Befolkningen paa Landet forekom 75 og i Byerne 110 Selvmord, med andre Ord, for hvert 100 Selvmord paa Landet indtraf 147 i Byerne. Det vil imidlertid sees, at dette Forhold ingenlunde var uforandret gennem den hele Periode; i Begyndelsen var Forskjellen væsentlig høiere (85 Land, 149 By), i Slutningen betydeligt mindre (68 Land, 86 By). Det er den samme Udjævningstendens, som ovenfor er paavist i Forholdet mellem Stifterne, og som her har ytret sig paa den Maade, at Antallet af Selvmord er aftaget forholdsvis stærkere i Byerne end paa Landet.

Aarstider. De statistiske Undersøgelser viser, at Aarstiden har en stor Indflydelse paa Antallet af Selvmord. Til Oplysning om, hvorledes dette Forhold er hos os, hidsættes følgende Tabel, der for de 15 Aar, hvorfor saadanne Opgaver haves, viser Selvmordenes Fordeling paa Aarets forskellige Maaneder:

Tabel 8.

Maaned.	Samlet Antal Selvmord.			
	1866—70.	1871—75.	1876—80.	Ialt 1866—80.
Januar	39	40	45	124
Februar	32	40	25	97
Marts	55	42	61	158
April	66	52	78	196
Mai	79	77	68	224
Juni	76	88	57	221
Juli	72	79	67	218
August	55	75	69	199
September	45	52	62	159
Oktober	64	43	46	153
November	43	41	43	127
December	35	40	49	124
Tilsammen	661	669	670	2 000

Den sidste af disse Talrækker udtrykker saaledes det gjennemsnitlige Forholdstal for hver Maaned i de sidste 15 Aar. Dette Forhold springer imidlertid endnu skarpere frem, naar man reducerer den hele Række saaledes, at Summen bliver 1,200; thi isaafald vilde der, under Forudsætning af en jævn Fordeling, falde akkurat 100 Selvmord paa hver Maaned, og Forskjellen mellem dette Tal og det, som Beregningen giver, bliver da med det samme et klart Udtryk for, i hvilken Grad denne Forudsætning ikke holder stik. Resultatet af en saadan Reduktion fremstilles i omstaaende Tabel, ved hvis Udregning jeg desuden har taget tilbørligt Hensyn til, at ikke alle Maaneder er akkurat lige lange:

Tabel 9.

Maaned.	Af 1200 Selvmord falder paa hver Maaned.	Under (\div) eller over (+) det nor- male (100).
Januar.....	73	\div 27
Februar.....	63	\div 37
Marts.....	93	\div 7
April.....	120	+ 20
Mai.....	132	+ 32
Juni.....	135	+ 35
Juli.....	128	+ 28
August.....	118	+ 18
September.....	97	\div 3
Oktober.....	90	\div 10
November.....	78	\div 22
December.....	73	\div 27
Tilsammen	1 200	—

Det mindste Antal Selvmord forekommer altsaa i Februar Maaned, det høieste i Juni, og Maximum er, som det sees, mere end dobbelt saa stort som Minimum. Mellem disse Yderpunkter danner Aarets øvrige Maaneder en regelmæssig, paa intet Sted afbrudt Skala, kun at Stigningen fra Februar til Juni selvfølgelig maa ske i større Sprang end Nedgangen i de øvrige Maaneder. Man ser derhos, at det høieste Tal er omtrent ligesaa meget over det normale, som det laveste er under.

Dette mærkelige Fænomen har ikke altid været erkjendt. Tvertimod mente man længe, at Selvmordene var hyppigst i de kolde Vintermaaneder, fordi man tænkte sig, at Sindet da maatte være lettest modtageligt for mørke Livsbetragtninger. Men efterat nøiagtige statistiske Undersøgelser er blevne anstillede, er det for vort eget Land paaviste Forhold gjenfundet overalt. Selvfølgelig er dette ikke saa at forstaa, at Talforholdet mellem de forskjellige Maaneder stedse er nøiagtigt det samme. Medens saaledes Maximum hos os falder i Juni, kan det i andre Lande falde en Maaned tidligere eller senere, ligesom ogsaa Minimum veksler mellem December og Februar. Paa samme Maade vil man finde, at Forskjellen mellem Maanederne ikke overalt er lige stor. Men alt dette er kun mindre Uregelmæssigheder, og at Forholdet i det Væsentlige er ganske det samme overalt, vil allerbedst fremgaa af nedenstaaende Tabel, hvor jeg saavel for Norge som for endel fremmede Lande har fordelt det samme Antal (1200) Selvmord paa de fire Aarstider. De ved hvert Land tilføiede Aarstal betegner de Perioder, for hvilke Opgaverne gjælder.

(Se Tabel 10, Side 13.)

For samtlige disse Lande — og det skulde ikke have været vanskeligt at nævne endnu mange flere — finder man altsaa, at det største Antal

Tabel 10.

Lande.	Af 1200 Selvmord falder paa de forskjellige Aarstider.				
	Sommer. Juni—Aug.	Foraar. Marts—Mai.	Høst. Sept.—Nov.	Vinter. Dec.—Febr.	Ialt.
Norge 1866—80.....	381	345	265	209	1200
Sverige 1871—75.....	385	343	274	198	1200
Danmark 1865—74.....	375	341	272	212	1200
Preussen 1869—72.....	348	341	272	239	1200
Bayern 1868—75.....	364	348	254	234	1200
Baden 1864—72.....	352	341	276	231	1200
Belgien 1858—65.....	358	335	261	246	1200
Frankrige 1866—76.....	360	343	256	241	1200
Schweiz 1876.....	344	323	298	235	1200
Italien 1864—77.....	376	356	235	233	1200

Selvmord falder om Sommeren, det mindste om Vinteren, og naar man ordner alle fire Aarstider efter det Antal, som enhver af dem har at opvise, følge de uden Undtagelse efter hinanden i den samme Rækkefølge. Den indbyrdes Afvigelse mellem Landene er heller ikke meget stor. Størst Indflydelse viser Aarstiderne sig at have i Sverige. Derefter kommer vort eget Land, medens Danmark danner Overgangen til Mellem- og Syd-Europa, hvor Forholdet er mindre udpræget.

Det er saaledes aabenbart, at Mennesket „ogsaa i dette Stykke for en Del paavirkes af de samme Naturomstændigheder, som bestemmer Aarstidernes Vexlen.“ Gjennem hvilke Mellemed denne Indflydelse gjør sig gjældende, er imidlertid neppe endnu tilstrækkelig belyst, men man har dog ment at kunne sætte den i Forbindelse med visse Forstyrrelser i Hjernens Funktioner, som antages at være en Følge af Temperaturens hurtige Stigning i Foraaret og de første Sommermaaneder. Vor officielle Statistik indeholder for Norges Vedkommende en Oplysning, som paa dette Punkt ikke er uden Interesse. Jeg sigter til den i Beretningen om Sinds-sygeasyllernes Virksomhed meddelte Tabel over Fordelingen paa de forskjellige Maaneder af de i Asylerne indlagte Syge. Jeg har sammendraget disse Opgaver for Aarene 1872 til 1880 og hidsætter som Resultat følgende Tabel:

(Se Tabel 11, Side 14.)

Denne Tabel har unegtelig en ganske paafaldende Overenstemmelse med den foran meddelte Tabel 8 over Selvmordenes Fordeling paa Maanederne. Endnu mere springer denne Lighed i Øinene, naar man sammen-drager Maanederne til Fjerdingaar, saaledes som i følgende Tabel:

(Se Tabel 12, Side 14.)

Den første Kolonne angiver det absolute Antal; i den anden Kolonne er dette reduceret til 1200 om Aaret, og i den tredie har jeg til Sammen-

Tabel 11.

Maaned.	Sindssyge indlagte paa Asylerne 1872—80.	Maaned.	Sindssyge indlagte paa Asylerne 1872—80.
Januar	366	Juli	485
Februar	312	August	409
Marts	415	September	419
April	473	Oktober	409
Mai	456	November	352
Juni	504	December	307
Tilsammen			4 907

Tabel 12.

Aarstid.	Indlagte Sindssyge 1872 - 80.	Af 1200 Sindssyge indlagdes:	Af 1200 Selvmord forøvedes:
Juni—August ...	1 398	340	381
Marts—Mai	1 344	329	345
Septbr. - Novbr. ...	1 180	290	265
Decbr. - Febr.	985	241	209
Tilsammen	4 907	1 200	1 200

ligning fra Tabel 10 hidsat Fordelingen af 1200 Selvmord efter Opgaver for Aarene 1866—80. Det synes heraf at fremgaa, at Sindssygdom og Selvmord er to Fænomener, paa hvilke de samme Naturaarsager virker i samme Retning, om end ikke med netop samme Styrke.

Saavidt om Aarstidernes Indflydelse paa Antallet af Selvmord ialmindelighed. Det kan nu spørges, om denne Indflydelse gjør sig gjældende i samme Retning og med samme Styrke baade paa Landet og i Byerne. Til Oplysning herom hidsættes følgende Tabel, der som Gjennemsnit for Aarene 1866—80 viser, hvorledes det samme Antal Selvmord inden hver af disse to Landsdele fordeler sig paa de enkelte Maaneder:

(Se Tabel 13, Side 15.)

Sammenligner man indbyrdes disse to Rækker af Tal, vil det sees, at den væsentligste Forskjel mellem dem er den, at det høieste Tal stiger høiere og det laveste synker dybere paa Landet end i Byerne. Her er nemlig Forskjellen mellem begge $136 \div 69 = 67$, paa Landet derimod $140 \div 60 = 80$. Saafremt dette var en enkeltstaaende Iagttagelse, kunde man have Lov at mene, at den beroede paa en Tilfældighed. Men saa er det ikke; de Oplysninger, der foreligger fra andre Lande, viser netop det samme Forhold, og under disse Omstændigheder er man berettiget til at

Tabel 13.

Maaned.	Fordelingen af 1200 Selvmord, særskilt for Land og By.	
	Land.	By.
Januar	72	75
Februar	60	75
Marts	89	104
April	118	128
Mai	140	106
Juni	135	136
Juli	129	128
August	118	115
September	99	91
Oktober	88	96
November	78	77
December	74	69
Ialt	1 200	1 200

drage den Slutning, at Bylivet formindsker den Indflydelse, som Aarstiden udøver paa Tilbøieligheden til Selvmord, saa at disse i Byerne er mere ligeligt fordelte paa hele Aaret end paa Landet. Det samme Resultat fremkommer, naar man sammendrager Maanederne til Fjerdingaar. Man faar da følgende:

Tabel 14.

Aarstid.	Af 1200 Selvmord falder paa de forskjellige Aarstider.	
	Land.	By.
Juni—August	382	379
Marts—Mai	347	338
Septbr.—Novbr.	265	264
Decbr.—Febr.	206	219
Ialt	1 200	1 200

Kjøn. Efterat jeg hidtil har beskæftiget mig med det hele Antal Selvmordere, dels absolut, dels relativt til Folkemængden, i de forskjellige Lande og til de forskjellige Tider, skal jeg i det Følgende gaa over til en nærmere Undersøgelse angaaende disse Ulykkeliges personlige Forhold, og jeg begynder da med det, som udgjør Menneskets vigtigste individuelle Egenskab, nemlig Kjønnet. At dette maa spille en væsentlig Rolle ved Selvmord, vil formodentlig Alle paa Forhaand være enige om at antage, om ikke af andre Grunde, saa blot af Hensyn til dets indgribende

Betydning i det sociale Liv; men derimod turde rimeligvis Meningerne blive temmelig delte, om man saaledes a priori, uden Støtte af Iagttagelser, vilde forsøge at danne sig en Formodning om, i hvilken Retning dets Indflydelse gjør sig gjældende. Den statistiske Undersøgelse har for længe siden bragt Klarhed over dette Spørgsmaal, idet den har paavist, at Antallet af Mænd, der begaar Selvmord, i det Hele og Store er 3 à 4 Gange saa stort som Antallet af Kvinder.

For vort eget Lands Vedkommende indeholder den officielle Statistik Oplysninger om denne Gjenstand for de sidste 40 Aar, og jeg henter derfra følgende Tabel, der for hvert Femaar efter Aaret 1841 viser Forholdet mellem mandlige og kvindelige Selvmord:

Tabel 15.

Aar.	Antal Selvmord.			Antal Kvinder pr. 100 Mænd.
	Mænd.	Kvinder.	Tils.	
a. Femaarsvis:				
1841—45.....	524	164	688	31.3
1846—50.....	556	192	748	34.5
1851—55.....	572	197	769	34.4
1856—60.....	549	176	725	32.1
1861—65.....	543	160	703	29.5
1866—70.....	504	157	661	31.2
1871—75.....	509	160	669	31.4
1876—80.....	521	149	670	28.6
b. Tiaarsvis:				
1841—50.....	1 080	356	1 436	33.0
1851—60.....	1 121	373	1 494	33.3
1861—70.....	1 047	317	1 364	30.3
1871—80.....	1 030	309	1 339	30.0

Forholdet mellem de to Kjønns Tilbøielighed til Selvmord skulde efter dette kunne udtrykkes saaledes, at for hvert 100 mandlige Selvmord er der i vort Land i de sidste 40 Aar forekommet mellem 29.5 og 34.5 eller i Gjennemsnit 31.7 kvindelige. Tager man Tingen meget fint, saa er imidlertid dette Forholdstal lidt ugunstigere for det kvindelige Kjønn, end dette med Rette fortjener. Sagen er, at der ved ovenstaaende Beregning ikke er taget Hensyn til, at der inden Landets samlede Befolkning findes endel flere Kvinder end Mænd, og dette faar naturligvis nogen Indflydelse, naar der spørges om det relative Antal Selvmord blandt de to Kjøn. Det korrekte Udtryk vil man derfor først faa frem, naar man først beregner, hvormange mandlige Selvmord der forekommer f. Ex. for hver Million af Mænd, dernæst hvormange kvindelige for hver Million af Kvinder, og saa endelig sammenholder disse to Forholdstal. Denne Methode er anvendt i

følgende Tabel, hvor jeg dog for Kortheds Skyld alene har beregnet de 10-aarlige Gjennemsnit.

Tabel 16.

Aar.	Aarligt Antal Selvmord.		Do. for hver Mill. af hvert Kjøen.		Altsaa Antal Kvinder for hvert 100 Mænd.
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	
1841—50....	108.0	35.6	165.6	52.6	31.8
1851—60....	112.1	37.3	153.6	49.1	32.0
1861—70....	104.7	31.7	125.3	36.6	29.2
1871—80....	103.0	30.9	115.9	33.2	28.6
Gjennemsnit	107.0	33.9	140.1	42.9	30.4

Det nøiagtige Forholdstal for Selvmordsintensiteten hos de to Kjøen er altsaa i Gjennemsnit for den heromhandlede Periode 30.3 Kvinder mod 100 Mænd eller 3.29 Gange saa mange af disse som af hine. Man ser derhos, at Forholdet i den sidste Halvdel af Perioden har forandret sig mærkbart til Gunst for Kvindekjønnets. Medens nemlig det relative Antal af kvindelige Selvmord i Tiaaret 1851—60 var 32.0 for hvert 100 Mænd, er det i det sidste Decennium gaaet ned til 28.6. Den Nedgang i Antallet af Selvmord, der har fundet Sted i den sidste Menneskealder, har altsaa været lidt stærkere for Kvindekjønnets Vedkommende end for Mandkjønnets.

Til Sammenligning med andre Lande hidsætter jeg, efter Morselli, nedenstaaende Tabel, der angiver Forholdet for hver Million Indbyggere af hvert Kjøen:

Tabel 17.		Antal Selvmord pr. 1 000 000 Indb.		Altsaa Antal Kvinder pr. 100 Mænd.
		Mænd.	Kvinder.	
Norge	1871—80	115.9	33.2	28.6
Sverige	1856—60	118.0	27.5	23.3
Danmark	1875—76	393.0	114.0	29.0
England	1872—76	107.1	35.5	33.1
Preussen	1873—76	210.0	52.5	25.0
Frankrige	1871—76	290.5	62.9	21.7
Italien	1871—77	55.1	13.9	25.2

Forholdet varierer altsaa noget i de forskjellige Lande, men dog — som det sees — inden temmelig snevre Grændser.

Det er ovenfor paavist, at Antallet af Selvmord i vore Byer i det Store og Hele er betydeligt større end i Landdistrikterne; som Gjennemsnit for de 25 Aar fra 1856—80 fandt jeg for hine 110, for disse kun 75 Selv-

mordere for hver Million af Befolkningen. Der kan nu spørges: Virker denne Bylivets uheldige Indflydelse lige stærkt paa begge Kjøen? Forøger den altsaa Antallet af Selvmord blandt begge Kjøen i samme Forhold? Statistiken svarer herpaa benægtende, og det kunde man paa Forhaand vente; det sociale Liv arter sig saa forskjelligt i Byerne, navnlig i de større Byer, sammenlignet med Landsbygderne, at det vilde have været besynderligt, om ikke Forskjellighederne i Vilkaar afprægede sig i Selvmordsfrekvensen blandt de to Kjøen. For vort Lands Vedkommende oplyses dette Forhold ved følgende Tabel, der viser, hvorledes de 3,428 Selvmord, hvorom man har Opgave for Aarene 1856—1880, fordeler sig mellem Mænd og Kvinder i Land og By:

Tabel 18.

Kjøen og Opholdssted.	Samlet Antal Selvmord 1856—80.	Altsaa gennemsnitlig hvert Aar.	Gjennemsnitl. Folke-mængde.	Aarligt Antal Selvmord pr. 1 000 000 Indb. af hver Kategori.
Mænd { Land	2 009	80.4	703 000	114
{ By	617	24.7	137 000	180
Kvinder { Land	665	26.6	726 000	37
{ By	137	5.5	149 000	37

Gjennemsnitlig for disse 25 Aar har altsaa det relative Antal af Selvmord blandt Mænd været paa Landet 114 og i Byerne 180 om Aaret for hver Million af den mandlige Befolkning; blandt Kvinderne var Antallet 37 pr. Million saavel i By som paa Land. Erfaringen hos os gaar med andre Ord ud paa, at Livet i Byerne ikke har nogen Indflydelse paa Kvindekjønnen, men at det i høi Grad forøger Chancen for Selvmord blandt Mænd. De statistiske Opgaver, der foreligger fra andre Lande, gaar væsentlig i samme Retning. Dog er det Regelen, at Byerne fremviser et relativt større Antal Selvmord ogsaa blandt Kvinderne, omend Forøgelsen ikke er saa stor som blandt det stærke Kjøen.

Medens altsaa de for Byerne særegne sociale Forhold synes at virke stærkere paa Manden end paa Kvindeu, forholder det sig omvendt med den eiendommelige Indflydelse, der skyldes Aarstidernes Vexlen. Til Oplysning herom hidsættes følgende lille Tabel, der for hvert af de to Kjøen viser, hvorledes et aarligt Antal af 1200 Selvmord fordeler sig paa de forskjellige Aarstider, naar Gjennemsnitsforholdet for Aarene 1866—1880 lægges til Grund.

(Se Tabel 19, Side 19.)

Hovedregelen er altsaa for begge Kjøen den samme, nemlig flest Selvmord om Sommeren og færrest om Vinteren. Forskjellen mellem det høieste og det laveste Tal er derimod meget større for det kvindelige Kjøen end for det mandlige, og det er jo igjen alene et Udtryk for, at Kvinden

Tabel 19.

Aarstid.	Mænd.	Kvinder.
Sommer (Juni—August) ..	379	388
Foraar (Marts—Mai)....	351	325
Høst (Septbr.—Novbr.)	255	295
Vinter (Decbr. — Febr.)..	215	192
Ialt	1 200	1 200

er mere følsom ligeoverfor Naturlivets Paavirkning end Manden: Døden er hende forholdsvis lettere i de lyse Sommernætter og forholdsvis tungere i den mørke Vintertid.

Heller ikke dette Resultat indeholder noget Tilfældigt eller for vort Land Eiendommeligt; det bekræftes nemlig af de Iagttagelser, der er anstillede af andre Landes Statistikere.

Alder. Ligesom Selvmordet er et Fænomen, der i det Hele og Store karakteriserer de mere fremskredne Kultursamfund i Modsætning til dem, der befinder sig under mindre udviklede Forhold, saaledes optræder Selvmordshænet ogsaa først i den Periode af Individets Liv, da Fornuft og Overlægning er blevne de bestemmende Momenter for dets Gjøren og Laden, — det er sjældent i Ungdommen, en ren Undtagelse i Barndommen.

Idet jeg nu skal meddele endel Oplysninger om Selvmordernes Alder i Norge, maa jeg imidlertid beklage, at det Materiale, som her staar til min Raadighed, er temmelig indskrænket, eftersom det alene omfatter de sidste 5 Aar, 1876—80. Skjønt saaledes de Resultater, man deraf kan udlede, maa benyttes med en vis Forsigtighed, er de dog i og for sig saa karakteristiske, at det har den største Interesse at betragte dem lidt nøiere.

I det nævnte Femaar, 1876—80, blev der, som foran oplyst, ialt forøvet 670 Selvmord, hvoraf 521 af Mænd og 149 af Kvinder. Af dette Antal mangler dog Aldersopgave for 12 Mænd. De øvrige 658 fordeler sig paa de forskjellige Aldersklasser saaledes :

Tabel 20.

Aldersgrupper.	Absolute Tal.			Procent af det hele Antal.		
	Mænd.	Kvinder.	Tils.	Mænd.	Kvinder.	Tils.
Under 15 Aar	2	-	2	0.4	-	0.3
15—25 —	42	11	53	8.2	7.4	8.1
25—35 —	65	18	83	12.8	12.1	12.6
35—45 —	64	18	82	12.6	12.1	12.4
45—55 —	115	35	150	22.6	23.5	22.8
55—75 —	176	49	225	34.6	32.8	34.2
Over 75 —	45	18	63	8.8	12.1	9.6
Ialt	509	149	658	100	100	100

Det største Antal Selvmordere synes altsaa at være i Alderen mellem 45—55 Aar; iethvertfald kommer næsten en Fjerdepart (nøiagtigere 22.8 Procent), paa denne Aldersgruppe, og naar den næste Gruppe opviser et endnu højere Procenttal, nemlig 34.2, maa man ikke overse, at denne Gruppe omfatter Personer mellem 55—75 Aar, altsaa et dobbelt saa stort Antal Aldersaar som de øvrige Grupper.

De her udregnede Procenttal giver imidlertid kun en høist ufuldkommen Forestilling om det, som det her gjælder at faa Rede paa, nemlig Selvmordshænsnets Intensitet i de forskjellige Aldere. Tingen er jo nemlig den, at der ved Beregningen ikke er taget noget Hensyn til Befolkningens Aldersfordeling, og naar en eller anden Aldersgruppe optræder med et høit Forholdstal, kan det derfor meget vel alene have sin Grund deri, at samme Gruppe er stærkere repræsenteret inden Befolkningen end de øvrige. Vil man komme til et rigtigt Resultat, maa man derfor først beregne det aarlige Gjennemsnitsantal af Selvmord inden hver Aldersklasse og derpaa sammenholde dette med Folketallet af hvert Kjønn i de samme Aldersgrupper. En saadan Beregning meddeles i følgende Tabel, ved hvilken alene er at bemærke, at jeg har betragtet Folkemængdens Aldersfordeling efter Tællingen den 31te Decbr. 1875 som den for det følgende Femaar gennemsnitlige.

Tabel 21.

Alder.	Aarligt Gjennemsnits- antal Selvmord 1876—80.			Tilstedev. Folkemængde 31te Decbr. 1875.			Aarligt Antal Selvmord pr. 1 000 000 Indb. af hver Aldersklasse.		
	Mænd.	Kvinder.	Tils.	Mænd.	Kvinder.	Tils.	Mænd.	Kvinder.	Tils.
Under 15 Aar...	0.4	-	0.4	317 900	308 200	626 100	1.3	-	0.6
15—25 — ...	8.4	2.2	10.6	161 900	173 900	335 800	52	13	32
25—35 — ...	13.0	3.6	16.6	110 500	128 000	238 500	118	28	70
35—45 — ...	12.8	3.6	16.4	91 500	100 500	192 000	140	36	85
45—55 — ...	23.0	7.0	30.0	87 200	93 800	181 000	264	75	166
55—75 — ...	35.2	9.8	45.0	90 200	101 800	192 000	390	96	234
Over 75 — ...	9.0	3.6	12.6	17 600	23 900	41 500	511	151	304

De tre sidste Rubriker i denne Tabel giver det korrekte Udtryk for Selvmordsintensiteten inden de forskjellige Aldersklasser, og deraf ser man da, at Tilbøieligheden til Selvmord i vort Land ikke, saaledes som man for en Menneskealder siden antog, voxer indtil en bestemt Alder for derefter at aftage, men at den for begge Kjønn er i uafbrudt og stærk Stigning ligeindtil Livets yderste Grændse. Medens man i mange andre Lande har fundet en Tilbagegang hos de mest fremrykkede Aldersklasser, er der hos os ikke Spor til noget saadant; tværtimod, netop blandt Oldinge over 75 Aar finder vi det relativt største Antal Selvmord, og hvor sørgeligt dette

Fænomen end er, tør det dog maaske ansees som et Bevis paa, at Alderdommen i vort Land i sjelden Grad beholder Aandslivet og Energien usvækket.

De to næstsidsste Kolonner i ovenstaaende Tabel angiver, som det sees, særskilt for Mænd og Kvinder det aarlige Antal Selvmord pr. Million af hver Aldersklasse. Heraf kan man da igjen undersøge Kjønnets Indflydelse i de forskjellige Aldere, idet man f. Ex. beregner, hvormange kvindelige Selvmord der inden hver Aldersklasse kommer paa hvert 100 mandlige. Denne Beregning giver følgende Resultat:

Tabel 22.

Aldersaar:	Antal kvindelige Selvmord for hvert 100 mandlige inden hver Aldersgruppe.
15—25 24.2
25—35 23.7
35—45 25.7
45—55 28.4
55—75 24.6
Over 75 29.6

Denne Talrække er uregelmæssig og synes ikke at pege i nogen bestemt Retning, et Resultat, der maaske hidrører fra, at Materialet er for lidet til at vise saa smaa Finesser. Andetsteds har man paavist, at Selvmordshængen i Regelen optræder tidligere og derhos i de første Aldersperioder voxer hurtigere og stærkere hos Kvindekjønnen end hos Mandkjønnet. Navnlig har man godtgjort, at Aldersklasserne mellem 15 og 30 Aar udviser et usædvanlig høit Antal kvindelige Selvmord, et Fænomen, der aabenbart staar i Forbindelse med, at disse Aldersklasser omfatter en i flere Henseender kritisk Periode af Kvindens Liv.

Civilstand. Næstefter Kjønn og Alder er Civilstanden, d. e. den ægteskabelige Stilling, af en saa indgribende Betydning i det sociale Liv, at man ikke kan andet end paa Forhaand antage, at den har en væsentlig Indflydelse paa Selvmordshængen.

Men i hvilken Retning? Tør man tro, at Ægteskabet indeholder en moralsk Magt, der styrkes under Livets Gjenvordighed? Eller skal man være nødt til at erkjende, at det endmere forøger Fristelsen til at søge en frivillig Død?

Det Materiale, som for Norges Vedkommende foreligger til Besvarelse heraf, er det samme, som ovenfor er benyttet til Undersøgelserne angaaende Aldersforholdene, nemlig 658 af de 670 Selvmord, der forøvedes i Femaaret 1876—80.

Disse 658 Tilfælde var saaledes fordelte:

(Se Tabel 23, Side 22.)

Ved at sammenholde disse Tal med Folketallet var det nu let at beregne, hvormange Selvmord der forekommer f. Ex. for hvert 1000 Mænd

Tabel 23.

Civilstand.	Antal Selvmord.		
	Mænd.	Kvinder.	Tils.
Ugifte	152	43	195
Gifte.....	259	69	328
Enkemænd og Enker	98	37	135
Ialt	509	149	658

eller Kvinder inden hver af de tre Civilstandsklasser. En saadan Beregning vilde imidlertid være af tvivlsom Nytte ved Bedømmelsen af Civilstandens Indflydelse paa Selvmordshædet. Thi om det f. Ex. viste sig, at der blandt 1000 Enkemænd eller Enker forekommer flere Selvmord end blandt det samme Antal Gifte eller Ugifte, saa behøvede dette ikke nødvendigvis at skrives paa Civilstandens Regning, men det kunde idetmindste for en væsentlig Del hidrøre derfra, at Enkemænd og Enker gennemsnitlig har en højere Alder end Gifte og Ugifte.

Naar man altsaa ved denne Undersøgelse ikke kan bortse fra Alderens Indflydelse, skulde den mest ligefremme Fremgangsmaade, for at komme paa det Rene med det, hvorom her spørges, være den, at man først ikke blot fordeler Selvmordene efter Kjønn og Civilstand, som i ovenstaaende Tabel, men desuden opløser hver Civilstandsklasse i de forskjellige Aldersgrupper; derefter anvender man den samme Inddeling paa Rigets samlede Befolkning, og endelig beregner man Forholdet mellem hver enkelt Gruppe af Selvmordere og den tilsvarende Gruppe af Befolkningen. Paa denne Maade vilde man da f. Ex. kunne udregne, hvormange Selvmord der forekommer blandt 1000 Mænd mellem 35—45 Aar, særskilt for Ugifte, Gifte og Enkemænd o. s. v., og ved at sammenligne disse Forholdstal kunde man ikke blot komme til et Resultat med Hensyn til Civilstandens Indflydelse overhovedet, men det vilde ogsaa vise sig, om denne Indflydelse gjør sig lige stærkt gjældende inden alle Aldersklasser.

En saadan Beregningsmaade var det efter Opgavernes Beskaffenhed ikke umuligt at anvende, men den vilde neppe lede til noget sikkert Resultat; thi naar et allerede før indskrænket Materiale udstykkes i saa mange Grupper, bliver Tallene saa smaa, at tilfældige Uregelmæssigheder faar en altfor stor Indflydelse.

Istedetfor denne direkte Methode foretrækker jeg derfor at gaa en Omvei, idet jeg først beregner, hvorledes de i et bestemt Tidsrum indtrufne Selvmord vilde have været fordelte paa de forskjellige Civilstandsklasser under Forudsætning af, at Civilstanden ikke havde nogen Indflydelse paa Selvmordsintensiteten, og derefter sammenholder jeg den saaledes beregnede Fordeling med den virkelige. Den Forskjel, som da viser sig, bliver

følgelig et Maal for, i hvilken Grad den nævnte Forudsætning har været feilagtig, det vil med andre Ord sige, et Maal for Civilstandens Indflydelse.

Til en bedre Forstaaelse fremlægger jeg her den hele Beregning.

Som i Tabel 20 anført, har man for Aarene 1876—80 opgivet Kjøen og Alder for ialt 658 Selvmordere, der fordeler sig saaledes:

	Mænd.	Kvinder.
0—15	2	-
15—25	42	11
25—35	65	18
35—45	64	18
45—55	115	35
55—75	176	49
75—	45	18
	509	149

Dersom nu Civilstanden ikke havde nogen Indflydelse paa Selvmordshængen, med andre Ord, dersom Selvmordsintensiteten inden hver enkelt Aldersklasse (særskilt af Mænd og Kvinder) var den samme baade for Ugifte, Gifte og Enkemænd, saa er det klart, at det hele Antal Selvmord inden hver af foranstaaende Aldersgrupper maatte fordele sig paa de tre Civilstandsklasser akkurat i samme Forhold som Folketallet inden hver af disse. Hvorledes det da vilde stille sig, fremgaar af følgende Tabel:

Tabel 24.

Alder.	Mænd.				Kvinder.			
	Ugifte.	Gifte.	Enkem.	Tils.	Ugifte.	Gifte.	Enker.	Tils
0—15	2.0	-	-	2	-	-	-	-
15—25	40.0	2.0	-	42	9.9	1.1	-	11
25—35	29.7	34.6	0.7	65	7.5	10.1	0.4	18
35—45	11.3	50.8	1.9	64	3.8	13.1	1.1	18
45—55	12.1	96.0	6.9	115	5.2	25.2	4.6	35
55—75	14.1	133.0	28.9	176	5.8	27.3	15.9	49
75—	2.6	20.9	21.5	45	1.8	4.0	12.2	18
Sum	111.8	337.3	59.9	509	34.0	80.8	34.2	149

Den nederste Linie, der angiver Summen af alle Aldersklasser særskilt for Ugifte, Gifte o. s. v., viser, hvorledes de i Femaaert 1876—80 stedfundne 509 mandlige og 149 kvindelige Selvmord vilde have været fordelt paa de forskjellige Civilstandsklasser under den oftere nævnte Forudsætning, at Selvmordsintensiteten inden hver af disse var lige stærk.

Sammenstilles nu denne hypothetiske Fordeling med den virkelige Fordeling, saaledes som denne ovenfor er angivet i Tabel 23, faar man følgende:

Tabel 25.

Civilstand.	Mænd.		Kvinder.	
	Hypothetisk Fordeling.	Virkelig Fordeling.	Hypothetisk Fordeling.	Virkelig Fordeling.
Ugifte	112	152	34	43
Gifte	337	259	81	69
Enkemænd og Enker	60	98	34	37
Sum	509	509	149	149

Man ser heraf, at det virkelige Antal Selvmord blandt ugifte Mænd og Kvinder saavel som blandt Enkemænd og Enker er adskilligt større blandt Gifte af begge Kjøen derimod adskilligt mindre end det hypothetiske, d. e. end det vilde have været, om Civilstanden ingen Indflydelse havde havt. Denne Forudsætning var altsaa feilagtig, og Forholdet er i Virkeligheden dette, at Ægteskabet virker beskyttende mod Selvmord, medens derimod saavel de, der aldrig have knyttet saadan Forbindelse, som ogsaa de, hvis Forbindelse er bleven opløst, forholdsvis meget hyppigere bukke under for Fristelsen. Om Styrken af denne Indflydelse vil man faa et klarere Begreb, naar man i Tabel 25 reducerer de hypothetiske Tal til 100 og de virkelige i Forhold dertil. Man faar da ud, at det hypothetiske Antal Selvmord inden hvert Kjøen og hver Civilstandsklasse forholder sig til det virkelige, som 100 til følgende Tal:

	Mænd.	Kvinder.
Ugifte	136	126
Gifte	77	85
Enkem. og Enker	163	109

Forskjellen mellem Tallene er, som det sees, størst for Mandkjønnet; det vil med andre Ord sige, at uagtet Ægteskabets lykkelige Indflydelse virker baade paa Manden og Kvinden, beskytter det dog den første endnu stærkere end den sidste. Man ser endvidere, at for Maudens Vedkommende er Enkemandsstanden den farligste, for Kvindens derimod er Enkestanden at foretrække for Cølibatet.

Bevæggrunde. Om de Bevæggrunde eller Aarsager, der nærmest fremkalder Selvmorderens uheldige Beslutning, er det i Regelen særdeles vanskeligt at faa Oplysninger; de er nemlig ofte i høi Grad skjulte og uklare endog for Vedkommendes nærmeste Omgivelser, og selv om disse virkelige kjender dem, vil de ikke altid gjøre Andre delagtige i deres Kundskab. Naar nu dertil kommer, at de Embedsmænd, til hvis Opgaver den officielle Statistik støtter sig, ialmindelighed neppe kan forudsættes at lægge nogen særlig Vægt paa at faa dette Punkt opklaret, saa vil det ind-

sees, at de Meddelelser, der herom foreligger, ikke kan tillægges synderlig Paalidelighed. Jeg skal derfor heller ikke fordybe mig i nogen Undersøgelse angaaende denne Gjenstand, men indskrænke mig til at hidsætte følgende Tabel, der for ialt 1,390 af de 2,349 Selvmord, der forøvedes i Tidsrummet fra 1856 til og med 1872, giver Oplysning om den formodede Bevæggrund.

Tabel 26.

Bevæggrund.	Absolut Antal.			Procent af det hele Antal.		
	Mænd.	Kvinder.	Tils.	Mænd.	Kvinder.	Tils.
Næringsssorger	254	23	277	24.1	6.9	19.9
Ulykkelige Familieforhold	61	29	90	5.8	8.6	6.5
Ulykkelig Kjærlighed	34	13	47	3.2	3.9	3.4
Besvangrelse udenfor						
Ægteskab	-	14	14	-	4.2	1.0
Frygt for Straf	68	10	78	6.4	3.0	5.6
Samvittighedsnag	23	7	30	2.2	2.1	2.2
Religiøse Skrupler	27	14	41	2.6	4.2	2.9
Drikkældighed	110	1	111	10.4	0.3	8.0
Udsvævelser	17	2	19	1.6	0.6	1.4
Sindsforvirring	253	133	386	23.9	39.6	27.7
Tungsind	180	71	251	17.1	21.2	18.1
Andre Aarsager	28	18	46	2.7	5.4	3.3
Tilsammen	1 055	335	1 390	100.0	100.0	100.0

Næringsssorger, Sindsforvirring og Tungsind, samt for Mændenes Vedkommende tillige Drikkældighed, skulde efter dette spille den største Rolle.

Aflivelsesmaaden. Den sidste Undersøgelse, hvortil vore Op-gaver indeholder Materiale, angaar Maaden, hvorpaa Selvmordet er forøvet.

Medens der i alle Lande, hvor Selvmordsstatistiken har været Gjenstand for Studium, viser sig en stor indbyrdes Overensstemmelse baade med Hensyn til Selvmordernes Alder og Kjøn og til Aarstiderne, i hvilke Selvmord hyppigst forøves, finder man ingen saadan international Lighed, hvor det gjælder Selvaflivelsesmaaden; i denne Henseende har hvert Folk sin eiendommelige forherskende Tilbøjelighed. Inden hvert enkelt Land er der imidlertid ogsaa paa dette Punkt en mærkelig Regelmæssighed; det, som engang er bleven det Sædvanlige, gjentager sig temmelig uforandret fra Tid til anden, saa at Forholdet synes at være begrundet i blivende, stadigt virkende Aarsager.

Vor officielle Statistik indeholder Oplysning herom for samtlige Aar fra 1836 af. Jeg anfører først de absolute Tal i følgende Tabel:

Tabel 27.

Aar.	Samlet Antal Selvmord ved					
	Hængning.	Drukning.	Skud.	Skjærende Instrument.	Andre Maader.	Ialt.
1836—45	873	280	68	126		1 347
1846—55	974	338	74	131		1 517
1856—65	957	300	58	87	26	1 428
1866—75	817	283	51	68	14	1 233 ¹⁾
1876—80	409	115	34	30	14	602 ¹⁾
1836—80	4 030	1 316	285	496		6 127

For at lette Sammenligningen udregnes heraf følgende Tabel, der viser, hvorledes 1,000 Selvmord inden hver Periode fordeler sig paa de forskjellige Aflivelsesmaader:

Tabel 28.

Aar.	Af hvert 1 000 Selvmord forøvedes ved					
	Hængning.	Drukning.	Skud.	Skjærende Instrument.	Andre Maader.	Ialt.
1836—45	648	208	51	93		1 000
1846—55	642	223	49	86		1 000
1856—65	670	210	41	61	18	1 000
1866—75	663	230	41	55	11	1 000
1876—80	680	191	56	50	23	1 000

Regelmæssigheden er her virkelig ganske slaaende. Aar efter Aar ser man, at 65 à 70 Procent af Selvmorderne foretrækker Strikken, medens 20 à 25 Procent vælger Døden ved Drukning; henimod $\frac{9}{10}$ af samtlige Selvmord foregaar altsaa stadigen paa en af disse to Maader. De øvrige Aflivelsesmidler hører ligesom ikke rigtig hjemme i vort Land, og Valget af dem falder derfor mere spredt og tilfældigt.

Men ved Siden af de eiendommelige Aarsager, der for det hele Land, betragtet underet, fremkalder denne Overensstemmelse fra Slægt til Slægt, er der aabenbart Særforhold, som bevirker Afvigelser i de forskjellige Egne af Landet eller Dele af Befolkningen. For det første kan jeg saaledes sammenholde Forholdene i de forskjellige Stifter. Jeg har her Opgaver for Aarene 1836—1875; for ikke at gjøre Tallene for smaa, deler jeg dette Tidsrum i to Perioder, hver paa 20 Aar, og udregner derpaa

¹⁾ Desuden i 1866—75 ialt 97 og i 1876—80 ialt 68, for hvilke Oplysning om Aflivelsesmaaden mangler.

stiftsvis for hver Periode, hvorledes 1,000 Selvmord fordeler sig paa de forskjellige Arter, altsaa hvormange der har valgt Hængning, hvormange Drukning o. s. v. Jeg kommer da til følgende Resultat:

Tabel 29.

Stifter.	Af 1 000 Selvmordere valgte					
	Hængning.	Drukning.	Skud.	Andre Maader.	Tilsammen.	
Kristiania og Hamar	1836—55	703	150	51	96	1000
	1856—75	722	143	56	79	1000
Kristianssand	1836—55	552	305	59	84	1000
	1856—75	653	249	42	56	1000
Bergen.	1836—55	473	373	55	99	1000
	1856—75	552	375	22	51	1000
Trondhjem	1836—55	672	223	40	65	1000
	1856—75	661	224	15	100	1000
Tromsø	1836—55	543	321	45	91	1000
	1856—75	559	373	23	45	1000

Heraf ser man da, at ligesom i det hele Land saaledes er ogsaa i samtlige Landsdele Hængning det hyppigste Affivelsesmiddel; dernæst kommer Drukningen. Brugen af Skudvaaben endelig er overalt sjældnere end de forskjellige Midler (navnlig skarpe Vaaben og Gift), der er sammenfattede under Betegnelsen „andre Maader“. Dette er Ligheden. Men ved Siden heraf er der den Ulighed, at i Kristiania og Hamar Stifter og dernæst i Trondhjems Stift forekommer Hængning langt hyppigere end i de andre Stifter, der i saa Henseende staa hinanden temmelig nær. Og at hin Lighed og denne Ulighed ikke er tilfældig, men begrundet i stadige Eiendommeligheder, det sluttet deraf, at Forholdet gjentager sig i hvert af de to Tidsrum, om ikke nøjagtigt, saa dog temmelig regelmæssigt.

Ogsaa i Sammenligningen mellem Land og By finder man i heromhandlede Henseende nogen Forskjel, hvilket nærmere vil fremgaa af følgende Tabel, der viser Fordelingen af 3,263¹⁾ Selvmord, forøvede i Tidsrummet 1856—80:

(Se Tabel 30, Side 28.)

Hængning synes altsaa at være noget hyppigere og Drukning noget sjældnere i Byerne end paa Landet. Den væsentligste Ulighed er dog den større Tilbøielighed, Byerne har til Brugen af Skydevaaben, en Til-

¹⁾ I dette Tidsrum forøvedes, som ovenfor nævnt, ialt 3,428 Selvmord, men der mangler Oplysning om Affivelsesmaaden for 165.

Tabel 30.

Dødsmaade.	Antal Selvmord.		Af hvert 1000 valgte:	
	Land.	By.	Land.	By.
Hængning	1 698	485	667	676
Drukning	563	135	221	189
Skud	99	44	39	61
Skjærende Instrument....	150	35	59	49
Andre Maader	36	18	14	25
Ialt	2 546	717	1 000	1 000

bøielighed, som desuden synes at være i Tiltagende. Af 1,000 Selvmordere valgte nemlig følgende Antal Døden ved Skydning:

	1856—65.	1866—80.
Land	37	40
By	55	66

I de her meddelte Oplysninger om Aflivelsesmaaderne har jeg hidtil betragtet begge Kjøen underet; der er imidlertid Grund til at tro, at den dybe Forskjel i Livsanskuelser, som betinges af Kjønnsforskjellen, ogsaa maa gjøre sig gjældende ved Valget af Dødsmaaden, og det kan derfor have sin Interesse at undersøge Forholdet særskilt for hvert Kjøen. Jeg meddeler herom følgende Opgave, der angaar de samme 3,263 Selvmord, der er forøvede i de 25 Aar fra 1856 til 1880.

Tabel 31.

Dødsmaade.	Antal Selvmordere.		Af hvert 1,000 valgte:	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
Hængning	1 754	429	700	568
Drukning	442	256	176	339
Skud	139	4	56	5
Skjærende Instrument....	134	51	53	67
Andre Maader	38	16	15	21
Ialt	2 507	756	1 000	1 000

Disse Tal viser, at Hængning for begge Kjøen er den fremherskende Selvaflivelsesmaade her i Landet, men at dette Middel dog spiller en større Rolle for Mandens Vedkommende end for Kvindens. Paa den anden Side har de kvindelige Selvmordere en langt større Tendens til at affive sig ved Drukning; en Trediepart af Kvinderne, men kun en Sjettepart af

Mændene vælger Døden paa denne Maade. At Kvinden saagodtsom aldrig foretrækker Skydevaaben, men at hun til Gjængjæld noget oftere end Manden tager sin Tilflugt til Gift, Kvælning ved Kuldamp o. lign. er vel i Grunden ganske naturligt.

Jeg har her fremstillet det væsentlige af, hvad vort Lands officielle Statistik lærer om Selvmord. Man vil maaske finde, at de Oplysninger, som ovenfor er fremlagte, ikke i alle Dele er saa udtømmende og saa paalidelige, som ønskeligt kunde være. Men naar Alt kommer til Alt, er det et glædeligt Tidens Tegn, at vor Statistik paa dette Punkt ikke er kommen længere frem; thi Grunden hertil er ingen anden end den, at Selvmordet hos os endnu er — ligesom det lykkeligvis ogsaa ialfald i den nærmeste Fremtid har Udsigt til at forblive — et saa sjældent Fænomen, at der maa gaa mange, mange Aar, inden man kan faa samlet et Talforraad, tilstrækkeligt til derpaa at bygge sikre Slutninger.

Rettelse:

Side 16, 10de og 11te Linie nedenfra, skal staa: „mellem 28.6 og 34.5 eller i Gjennemsnit 31.6 kvindelige“.
